

Awang Damit: Dari gelandangan ke Sotheby

UB 1.7.2018 B3

CATATAN KANVAS KOYAK

DR BAHARUDDIN MOHD ARUS

pembukaan pameran seni lukis terutamanya di Balai Seni Lukis Negara di Jalan Ampang. Salah satu karya yang sangat mempengaruhi beliau pada permulaannya adalah sebuah karya dari Dato Syed Ahmad Jamal bertajuk 'Window to the world'.

Semasa mengikuti kursus dalam perkhidmatan oleh Jabatan Telekom Malaysia, beliau telah di hantar ke Melaka. Semasa di negeri Hang Tuah seolah-olah semangat berjuang menyerap di jiwa beliau serta bakat seninya begitu membara dan penuh tekad.

Beliau pada mulanya menjadi pelukis jalanan atau pelukis gelandangan mencari ruang di kawasan pusat pelancongan Kota A Famosa yang terkenal sebagai kota peninggalan penjajah Portugis pada abad kelima belas dahulu.

Di bawah pokok sena dan dibayangi oleh kota tua di alam melayu itu, Awang Damit sentiasa melukis potret, landskap serta menaja lukisan kepada pelancong tempatan dan luar negara yang berkunjung di situ.

Di bukit Famosa tersebut beliau belajar erti ketahanan diri serta ketabahan menjadi seorang pelukis tegar kerana setiap masa beliau diburu dan dikejar oleh pegawai dari Majlis Bandar Melaka kerana berniaga serta melukis di kawasan awam tanpa permit atau lesen.

Seperti peniaga lain dan teman pelukis beliau biasa dikejar serta bergegas mengumpulkan karyanya sebelum dirampas oleh pihak berkuasa. Begitulah pengalaman pelukis tersohor Asia ini memulakan pengukuhan serta kemandirian keterampilan

ESSENCE Of Culture. Campuran. 2010.

seni, sebelum mendapat peluang belajar sama ada di UTM atau pun di Catholic University di Washington DC, Amerika Syarikat.

Pelukis anak kelahiran Sabah ini telah mengalami ranjau dan halangan pahit sebelum meraih hasil kejayaannya dalam mencari jati diri sebagai seorang pelukis yang unik di kalangan pelukis tempatan.

Beliau mula minat melukis semasa lepasan sekolah menengah, biasanya beliau akan berjalan dan melawat setiap bandar sambil melukis tempat menarik serta aktiviti masyarakat di situ, seperti mana yang dilaporkan oleh beliau selain dari mengunjungi Kota Kinabalu yang memakan masa hingga tiga jam dari kampung beliau, mengunjungi daerah seperti Sandakan, Kota Belud, Semporna, Keningau dan bandar lain adalah rutin dengan menaiki kenderaan awam seperti bas dan juga menumpang kenderaan.

Biasanya dalam perjalanan tersebut beliau tinggal di mana sahaja untuk bermalam terutamanya di masjid atau surau. Perjalanan ini juga sebenarnya memantapkan

persepsi serta pengalaman estatika yang sangat berguna di kemudian hari apabila beliau menjadi pelukis yang matang.

Penerokaan tersebut berjaya menghasilkan karya yang dipamerkan buat kali pertama di Kelab Belia Beaufort, Sabah pada tahun 1980an (kini sudah dirobohkan) sebelum mendapat tawaran melanjutkan pelajaran di peringkat ijazah seni lukis di ITM.

Beliau juga pernah mengadakan pameran bersama sahabat pelukis Sabah yang kini terkenal sebagai pengarca Bayu Utomo yang juga berasal dari Tawau. Semasa menceritakan pengalaman beliau menjelajah negeri kelahiran di bawah bayu, pernah apabila tiada wang dan lukisan tidak terjual beliau menumpang di bangunan sekretariat negeri Sabah yang lama.

Ketika sedang menarik selimut tiba-tiba laras senapang diacukan ke arah beliau oleh pak *guard* atau jaga bangunan tersebut apabila beliau merayu untuk tinggal hanya menumpang tidur akhirnya pegawai keselamatan itu menjadi kawan kerana dia juga seorang pelukis.

Semasa di Washington DC beliau berpeluang melawat galeri dan muzium terutama sekali lagi apabila Washington DC terkenal sebagai negeri yang banyak muzium seni seperti Smithsonian Museum, sebuah kompleks muzium dan galeri terbesar di Amerika Syarikat.

Semasa belajar di Amerika Syarikat, Awang Damit mendalami ilmu seni lukis pasca moden yang sedang berkembang di barat ketika itu. Umpamanya pendekatan aliran Abstrak Ekspresionis yang dipelopori oleh pelukis Amerika seperti Robert Rauschenberg, Hans Hoffmann dan De Kooning. Pengalaman berinteraksi dengan pelukis terkenal semasa di luar negara mengajar kepentingan idiom kebudayaan anak negeri berjaya membentuk arah tuju seorang pelukis Melayu yang tegar. Sekembalinya di Malaysia beliau telah dilantik sebagai seorang pensyarah di IPT

STUDIO Iraga. Gambar, Soraya Taslima. 2008.

NELAYAN. Siri 2010.

lama beliau UTM Shah Alam pada tahun 1985 sehingga beliau bersara pada tahun 2011.

Semasa di bangku kuliah seni ITM beliau telah banyak mengambil bahagian dalam pameran, dalam dan luar negara. Selama kariernya sebagai seorang pensyarah seni dan pelukis beliau banyak menghasilkan karya yang bertenaga dan sentiasa menghasilkan karya tema bersiri misalnya *Essence Of Culture* atau intipati budaya tempatan, Nelayan, Gunung Ledang, Rumbia, Iraga, Payarama, Gubung Bigul dan banyak lagi bertujuan mengangkat tema parokial serta kedaerahan terutamanya puak etnik Sabah, walaupun beliau dari keturunan Brunei.

Kekuatan beliau merujuk kepada seni etnik Sabah yang kaya telah mengangkat nama beliau ke persada antarabangsa. Sehingga kini karya beliau sentiasa diburu oleh kolektor, pengumpul serta peraih seni yang datangnya dari seluruh dunia. Setiap karya Awang telah dibeli oleh galeri tempatan dan antarabangsa korporat serta individu pengumpul dalam industri seni antarabangsa.

Jika diteliti sesetengah karya Awang Damit kebanyakannya dalam bersaiz besar dan dilukis dengan gaya Abstrak Ekspresionis. Kebanyakan karya mutakhir menggunakan warna yang minimal terutamanya warna kelabu, hitam, merah dan biru. Keterampilan beliau begitu tinggi sehinggakan penggunaan warna yang terhad masih berjaya

mengetarkan karya dan menusuk sanubari khalayak, umpamanya karya yang bertajuk *Essence of Culture* dilukis pada tahun 2010.

Walaupun banyak karya yang bersirikan EOC namun karya seperti di bawah rencana ini menekankan kepada hal benda tengkolok. Tengkolok di negeri Sabah adalah busana yang dimiliki oleh setiap etnik. Sama ada Dusun, Bugis, Bajau dan Brunei tengkolok atau destar dianggap penghormatan dan kebanggaan sesuatu kaum.

Bukan sahaja bentuknya yang unik ia juga mempunyai corak serta warna yang menarik, malah sesetengah tempat terdapat arca serta patung yang memakai tanjak atau tengkolok. Oleh sebab itu pelukis menggambarkan tengkolok dengan warna kuning menekankan peringkat keramat diraja serta warna hitam sebagai warna etnik Sabah menghiasi latar belakang lukisan tersebut dengan corak pucuk rebung yang dominan.

Sebuah lagi karya dalam siri EOC adalah bertajuk 'Nelayan' dan 'Garis Mega'. Kedua-dua tajuk ini sangat rapat dengan pengalaman pelukis sebagai anak nelayan di Kuala Penyu satu ketika dahulu. Oleh sebab itu banyak karya beliau yang bermotifkan elemen nelayan seperti perahu, layar, kampung nelayan dan tidak lupa juga kepada elemen angin ribut seperti badai yang sentiasa membantu serta memusnahkan aktiviti nelayan.

Oleh sebab itu tajuk karya *Garis Mega* dalam siri Iraga menjadi 'Compliment'

atau penggenap kepada hal benda yang cenderung dipertanyakan oleh pelukis Haji Awang Damit Ahmad. Lagipun menurut pelukis 'Iraga' bermaksud angin malam yang bertiup di pesisir pantai sedangkan *Garis Mega* adalah warna cerah di ufuk barat sebelum matahari tenggelam di lautan.

Pada hari ini, Haji Awang Damit Ahmad adalah pelukis tersohor dan terkenal di rantau Asia. Karya beliau terdapat di muzium serta galeri terkenal di seluruh dunia. Sejak mula mempamerkan karya di Beaufort, Sabah kini karya beliau terjual di gedung lelong (*auction house*) di Sotheby dan Christie, di England, Taiwan, Hong Kong, Singapura dan Kuala Lumpur.

Penghargaan yang diraih oleh pelukis ini adalah sesuatu yang dirancang sejak mula membuat penerokaan visual pada awal tahun tujuh puluhan. Beliau sudah mengutar langkah untuk menuju ke menara kejayaan sejagat seperti yang dinikmati beliau pada hari ini.

Penulis berjaya menemui beliau untuk mendapatkan butiran mencari formula kejayaan seorang seniman antarabangsa yang tegar serta gigih tetapi penuh dengan hormat dan sangat merendah diri apabila berhadapan dengan khalayak.

*****PENULIS merupakan Pensyarah Seni Visual, Fakulti Kemanusiaan, Seni dan Warisan di Universiti Malaysia Sabah (UMS).*****

PENULIS (kiri) dan pelukis, Studio Iraga, Sijangkang. 2018.